

Időutazások a Múzeumok Őszi Fesztiválján

Ez évben a Múzeumok Őszi Fesztiválja országosan meghirdetett programjához csatlakozott az Isaszegi Művelődési Ház és Múzeumi Kiállítóhely is. A rendezvényeket megvalósító helyszín az intézmény telephelye, a falumúzeum volt.

Közgyűjteményünk a korábbi években már több alkalommal is sikeresen vett részt a Múzeumok Őszi Fesztiváljának (MÓF) programjain, amelyeket helytörténeti kiállítások, kirándulások, előadások, zenés megnyitók tettek mindig érdekessé.

A fesztivál szervezőközpontjától az Isaszegi Művelődési Ház és Múzeumi Kiállítóhely a 2021. évi rendezvények megvalósítására nyolcvanezer forint pályázati támogatásban részesült, amelyet ezúton is megköszönünk! Igyekeztünk igazán érdekes programokat összeállítani, Pongrácz Gabriella igazgató asszonnal egyeztetve.

Első előadásunkra október 2-án, szombaton 16 órakor került sor. Ekkor a jelenlévők dr. Kulcsár Valéria régész, a Szegedi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kara Régészeti Tanszékének docense vetített képes előadását hallgathatták meg, *Kiket rejtettek az isaszegi kurgánok? Szarmaták az Alföldön* címmel. A vendégek a régész nő segítségével jobban megismerhették az Isaszegen is élt szarmata népcsoport mindennapjait (viseletüket,

ételeiket, hagyományait, temetkezési szokásait stb.).

Isaszegen és környékén a Kr. u. 2. századtól a szarmatáknak valószínűsíthetően komoly településeik voltak, amire a város több pontján talált régészeti leletek is utalnak (cserépedény-töredékek, paticsdarabok, állatcsontok). Telepük mellett két esetben egykori temetőiket is sikerült azonosítani a régészeti kutatásnak. A legkiemelkedőbb temetőjüket, a Katonapallagon található kurgánokat Garam Éva régész nő vezetésével (Magyar Nemzeti Múzeum) tárták fel 1963-ban, ahová az október 9-i kirándulásunkat is terveztük. De a település belterületén, a Nagy Sándor utca 39. számú háznál és környékén is kerültek elő temetkezési helyeik (Hellenbrandt Magdolna ásatásvezető régész, Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága, Szentendre, 1971).

Isaszegen és vidékén a szarmaták települése egészen a Kr. u. 5. század elejéig biztosan fennállt, tehát mintegy négy évszázadon keresztül a térség meghatározó urainak számítottak. Az előadást követően számos kérdésre



kellett válaszolnia dr. Kulcsár Valéria régész nőnek. Külön köszönjük, hogy jelenlétével megtisztelte rendezvényünket Kővári Klára nyugalmazott régész nő (Tragor Ignác Múzeum, Vác), aki több évtizeden át – nyugdíjazásáig – Isaszeg területileg illetékes régésze volt.

Második programunkat október 9-re terveztük, egy helytörténeti kirándulást a Katonapallagon található szarmata kurgánokhoz, de az időjárási viszonyok miatt módosítani kellett a tervünket. Helyettesítő programként egy igazi filmritkasággal kedveskedtünk a múzeumbarátok számára: a Tihanyi László által ötven évvel ezelőtt készített, *Isaszegi séta* című színes amatőr filmet vetítettük le. A Super 8 mm-es technikával készült alkotást a Magyar Nemzeti Filmarchívum segítségével digitalizáltattuk, és a múzeumunkban most először mutattuk be.

Az időutazást a gyűjteménykezelő, e sorok írója élőszavas kísérettel egészítette ki, de a vetítés közben a jelenlévőknek lehetőségük volt bekapcsolódni és az elmondottakhoz új információkat



közölni. Mit is láthattak a kedves érdeklődők a fél évszázada készült filmen? Többek között: az Öregtemplomot, a Szent István Király plébániatemplomot, a református templomot, a plébániát. A műemlékek közül: honvédszobor, honvédsírok (a lengyel kapitány sírja a régi „kardlapból kovácsolt” vaskereszttel), Hősök szobra. A ma már nem létező épületek közül: a volt Rózsa presszó-vendéglő, a „Dózsa” Presszó és Kultúrotthon, a régi falumúzeum és a sokunk által nosztalgiával emlegetett mozi épülete. De láthatók voltak a szívet-lelket gyönyörködtető isaszegi hímezések, népviselet jeles darabjai is egy rögtönzött néptáncbemutaton. A kamera megörökítette még az 1971-ben a Nagy Sándor utcában végzett régészeti feltárás munkáit is.

Október 16-án (szombaton) egy igazi különleges előadással vártuk az érdeklődőket. *Benyovszky Móric nyomában – Egy magyar világotatózó emlékére* címmel szerveztünk megemlékezést születésének 280. és halálának 235. évfordulója alkalmából. Meghívott előadónk, Cséke Zsolt geográfus végzettségű filmrendező Debrecenből érkezett Isaszegre. Segítségével a kalandos életű gróf Benyovszky Móric (1741–1786) nyomába eredtünk. Életútját követve eljutottunk Földünk negyedik legnagyobb szigetére is, ahol Benyovszky Madagaskár magyar „királyaként” vált híressé.

A megemlékezés keretében levétítettük Cséke Zsolt *Egy magyar sír az esőerdőben* című másfél órás dokumentumfilmjét, amelynek bemutatására első alkalommal a Magyar Tudományos Akadémia székházában, második alkalommal pedig Isaszegen került sor.

Cséke Zsolt több alkalommal is járt Madagaszkáron (1988, 1995, 2012, 2017), ahol a híres magyar felfedező-utazó emlékét kutatta. Benyovszky halálának feltételezett helyén először 1989-ben egy emlékoszlopot állított saját költségén, később ezt felújította, és egy emléktáblát is elhelyezett a kalandos sorsú világotatózó jelképes síremlékén.

A nagyszámú érdeklődő előtt megtartott előadást követően sok kérdésre kellett válaszolnia vendégünknek. Cséke Zsolt jóvoltából eredeti, Madagaszkárról származó tárgyakat is kézbe vehettek az érdeklődők, például egy madagaszkári bozótvágókést (coupe-coupe; lateritkonkréciót (laterittalaj borítja Madagaszkár felszínének jelentős részét.), valihát, a jellegzetes, bambuszról készült madagaszkári pengetős hangszert; száz ariary papírpénzt, amely ötszáz malgas frankkal egyenértékű.

Bízunk benne, hogy idén is sikerült érdekes és vonzó programokat összeállítanunk a MÖF-re. Mindhárom rendezvényünkön több mint száz fő látogató vett részt. Reménykedve várjuk a jövőbeni folytatást!



Köszönjük előadóinknak, dr. Kulcsár Valériának, Cséke Zsoltnak, Kővári Klárának, hogy elfogadták a felkérésünket. Külön köszönjük hűséges budapesti vendégeinknek, akik mindhárom előadásunkon jelen voltak, gödöllői és péceli ismerőseinknek, Sindely Julianna, Hirbik Zsuzsa tanárnőknek, a Klapka György Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola diákjainak, szüleiknek, a Múzeumbarátok Köre tagjainak, Isaszeg város polgárainak, hogy részt vettek a rendezvényeinken. Köszönjük az Isaszegi Múzeumbarátok Körének támogatását.

Rendezvényeinkről folyamatosan beszámoltunk a falumúzeum Facebook-oldalán is. Az isaszegi rendezvényeink a Múzeumok Őszi Fesztiváljának központi honlapján is elérhetőek voltak.

Befejezésül a fesztivál központjától nemrégiben érkezett levélből idézünk: „Köszönjük szépen, hogy programjainkkal részt vettek a 2021-es Múzeumok Őszi Fesztiválja rendezvénysorozaton. Külön értékelem, hogy az időjárási viszonyok miatt elmaradt programjukat egy másikkal helyettesítették. Reméljük, hogy jövőre is a programszervezőink körében köszönhetjük Önöket. Addig is további sok sikert kívánok a munkájukhoz, üdvözlettel: Rudolf Eszter, Múzeumok Őszi Fesztiválja, programkoordinátor.”

SZMOLICZA JÓZSEF
MÖF-kapcsolattartó

